

Uredništvo i uprava
LJUBLJANA, Maršalkova 28a,
ZAGREB, Masarykova 28a,
Telefon 67-20

Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine

STRA

„JADRANSKI KOLEDAR“
10— din
Naručite ga odmah!

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

MILANSKI SASTANAK I ODNOSI ITALIJE I JUGOSLAVIJE

U Milanu su se sastali turski ministar vanjskih poslova dr. Ruždil Aras i talijanski ministar vanjskih poslova Galeazzo Ciano. Taj je sastanak od velike važnosti i to se vidi ne samo po odjeku u talijanskoj štampi, nego i po odjeku u internacionalnoj štampi opće. »Corriere della sera« je neki dan napisao, da odnosi između Italije i Turske nisu posljednjih godina bili naročito dobri i da ovaj sastanak znači historijsku prekretnicu u tim odnosima, jer će se u Milanu ovom zgodom riješiti temeljito sva pitanja koja interesuju te dvije zemlje.

Važno je naročito ovom prilikom istaći, da do ovog sastanka dolazi u isto vrijeme dok su odnosi između Turske i Francuske napet zbog Iskenderije (Aleksandrete). Fomšija se, i savršeno je razumljivo, da se Turska udaljuje od Francuske i da traži oslonca na Italiju u pitanjima Sredozemnog mora. To se opet dovodi u vezu i s tim, što je Italija uspjela, da s Engleskom sklopi aranžman o »statusu quo« na Mediteranu, pa bi se, eventualno, taj srdačni sporazum mogao protegnuti i na Tursku.

Kad je riječ o konkretnim pitanjima, koja bi se u Milanu imala riješiti, onda se ističe uglavnom ovo: Pitanje Dardanela naprijde. U Montreuxu je Turska postigla sporazum o naoružanju Dardanela sa svim silama osim Italije, koja nije htjela da potpiše sporazum, jer je Turska učestvovala u sankcijama zbog Abesinije. Sad bi se ta stvar imala likvidirati tako, da bi eventualno Turska direktno ili indirektno priznala abesinsko carstvo.

Treba očekivati rezultate milanskog sastanka, da bi se moglo detaljnije govoriti o svemu. Očito je međutim već iz onoga što se do sada znađe i vidi, da taj sastanak predstavlja važan događaj u odnosima Balkana prema Italiji i da će imati indirektnih posljedica i na odnose ostalih država Balkanskog pakta prema Rimu. Ako znamo kako se drži Grčka prema Italiji, pa ako uzmemo u obzir poznate rumunjske tendencije moramo da pomisljamo na upliv svega toga i na Jugoslaviju.

U povodu milanskog sastanka uporno se piše, da je taj događaj važan i za Jugoslaviju već zato, jer dr. Tevfik Ruždil Aras odlazi iz Italije u Beograd, gdje se sastaje s predsjednikom vlade drom Milanom Stojadinovićem, da mu referira o svemu i da će preko njega Ciano poručiti drom Stojadinoviću principe, po kojima bi Italija htjela da razliera odnose prema svim balkanskim zemljama, a naročito prema Jugoslaviji. To iznose neki internacionalni listovi, Talijanski listovi, dođu, sve to ne potvrđuju, ali s naročitom važnošću podvlače to da dr. Aras ide u Beograd da razgovara s drom Stojadinovićem.

Bit će to dakle važna etapa u odnosima Italije i Balkana, a možda i u odnosima Italije i Jugoslavije, ako su tačne kombinacije.

URAPNO PRIZNANI POLOM FAŠISTIČNE DEMOGRAFIČNE POLITIKE

Ljubljana, 2. februara 1937. Leta 1926 je imel Mussolini svoj »znameniti« govor, u katerem je pozval Italiju i kar najvećih plodovitosti u njegovom govoru je sledila cela vrsta najobsežnijih ukrepov materialne i moralne narave. Ki naj uresničilo njegovo željo. Po velikim kankauim, ki so ga v tem času pripravljali fašistični listi, in po huronskem krikui, s katerim se je Italija pogzala v abesinsko aventuro, češ da je drugače obljena, da se zaduži v svojih ozkih domačih mečah, je sledilo sedal razočaranje. Prav ob desetletnici Mussolinijevega govora je moral snm »Popolo d'Italia« priznati, da je fašistična demografska politika doživela pravi poraz. Proti naravi pač ne zmoreno ničesar niti fašistične odredbe in sankcije.

Po podatkih, ki jih je objavila januarska številka »Statističnega mesečnika« (Bollettino mensile di statistica) je tudi pravkar preteklo leto 1936 izkazalo zopet znatno nazadovanje prirodne priraske. V tem letu se je namreč rodilo v vsej Italiji samo 955.129 otrok, to je za 34.162 manj kakor v letu 1935. Res je, da je celotno število v letu 1936 umrlih za 4.906 manjše od onega v letu 1935, namreč 582.612 proti 587.518, toda ta razlika nikakor ne more odrediti padca rojstev. Leta 1936 je znašalo število rojstev 22,2 od tisoč (leta 1935 23,1 od tisoč), število umrlih pa 13,5 (l. 1935 13,7 od tisoč). Prirodni prirastek je znašal tedaj 1936 leta 8,7, v prejšnjem letu še 9,4 od tisoč.

Prirodni prirastek gre v Italiji — očitno stalno navzdol. L. 1881 je bilo relativno

Dr. M. Stojadinović O ODNOSIMA SA ITALIJOM

„Kraljevina Italija ima razloga i ima inte resa da s nama živi u odnosima dobrog susjedstva“

izjavio je pretsjednjk vlade i ministar vanjskih poslova dr. Milan Stojadinović

Na sjednici Finansijskog odbora Narodne skupštine održao je dr. Milan Stojadinović, pretsjednjk vlade i ministar vanjskih poslova dug govor o vanjskoj politici u kojemu je rekao i ovo:

Na žalost, zemlja smo, koja ima mnogo granica ne samo istočno, i ne samo prema Bugarskoj, koja je naš susjed. Imamo još susjeda na sjeveru i zapadu, i vjerojatno jedan od najistaknutijih, to je naš susjed na našoj zapadnoj granici, to je Kraljevina Italija.

Neću da vam izlažem historijat tih odnosa, niti da vam izlažem ono stanje duhova, koje je s ove i s one strane Jadranskog mora vladalo dugi niz godina. Ali hoću da vam kažem, da možda za to rdjavo raspoloženje ili za takove odnose ima krivice do mnogo faktora. Vjerojatno, da je jedan do tih faktora i taj, da je Italija možda bila rdjavo obavještena o prilikama kod nas.

Kraljevina Italija ima razloga i ima interesa da s nama živi u odnosima dobrog susjedstva. To isto i mi želimo.

Vidjeli ste, da je prije kratkog vremena zaključen sporazum između Engleske i Italije i, gospodo, vidjeli ste, da se taj sporazum odnosi na

čuvanje teritorijalnih granica na cijelom Sredozemnom moru.

Moram da vam kažem, gospodo da je naša vlada službeno obavještena, da je taj sporazum o tim granicama obitvatio i Kraljevini Jugoslaviji.

Na taj smo način, gospodo, postali faktor međunarodne politike, da nam se garantuju granice na Jadrani od dvije sile koje nešto u Evropi znače. Zbog toga možemo, gospodo, taj usgovor između Engleske i Italije pozdraviti kao faktor mira u Evropi. Naročito možemo da priključimo stoga, što se u njemu u punoj mjeri vodilo računa o interesima Kraljevine Jugoslavije.

Već znate, gospodo, da nam je g. Mussolini pružio ruku pomiruću i svom govoru u Milanu. Smatram, da se nliedna vlada u našoj zemlji ne bi smjela naći koja je bi primila tu ruku pomiruću. Čekati ćemo, gospodo, da iza tih riječi slijede djela, i ako djela potvrde riječi nemamo nikakvog razloga, da ne stvorimo atmosferu dobrog susjedstva i dobrog prijateljstva.

Zato, gospodo, kada čitate kritike naše vanjske politike, a moram iskreno priznati da je ta kritika vrlo mala, ali ukoliko se čuje iz inostranstva ili ovdje kaže nam se:

Jugoslavija je nešto rezervirana! Jugoslavija suđi Nešta je hladna! Lilepo i sa ovima i sa onima!

Mislim, da je to zato, što je Jugoslavija balkanska i srednje-evropska sila. Jednim dijelom smo balkanska, a drugim dijelom centralna sila. Želimo biti, gospodo, da tu i ostanemo: da budemo među prvima na Balkanu, a ne da budemo među posljednjima u Evropi! Kroz dvije godine uspjeli smo da sačuvamo sva stara prijateljstva. I svi naši savezi ostali su neokrnjeni. A, gospodo, pored svih tih prijateljstva stekli smo i prijateljstvo Velike Britanije. Nikada naši odnosi s tim prijateljem nisu bili, tako dobri i tako srdačni, kao što su danas. Vrlo smo dobri, gospodo, i sa Njemačkom. Vrlo smo dobri i sa Italijom. U posljednje vrijeme nas sve države u Evropi cijene kao faktor i kao element mira u Evropi.

Hoću time, gospodo, da kažem da vodimo politiku, ne zamjerajući se bilo kome, ostavši vjerni starim prijateljima, dodajući njima nove prijatelje pojačavamo time naš položaj u svijetu.

ZAPLJENA »ISTRE«

Državno tužništvo u Zagrebu zabranjuje temeljem čl. 19 Zakona o izmjenama i dopunama toga Zakona rasturavanje i prodavanje broja 4 časopisa »Istra« od 29. januara 1937. godine i to zbog napisa na prvij strani pod naslovom: »Izraz narodna manjšina«, »Paralela između Malte i Julijske Krajine«, na drugoj strani »Strahovanje ljudi u Vremski Dolini«, »Stroge naredbe o sastajanju u Istarskim selima«, i na četvrtij strani »G. Ljuba Davidović iznosi vrlo karakteristične historijske dokumente — sa razloga, što sadržaj ovih napisa u cijelosti sadržaje krivično djelo, koje se kazni po zakonu o zaštiti javne bezbjednosti i poretka u državi.

- O tom obavijest:
- 1) Uprava policije u Zagrebu time, da ovu zabranu odmah izvrši i uspjeh saopći;
 - 2) Stampariji »Jugoštampe« d. d. u Zagrebu Masarykova 28a;
 - 3) Odgovornom uredniku Stari Ivanu, Zagreb, Zvonimirova 48 III.

OBAVIJEST PRETPLATNICIMA

Mnogi pretplatnici reklamiraju posljednji broj »Istres«. Kako vide iz gornjeg rješjenja, posljednji broj je bio zaplijenjen, pa ih molimo da to uvažje.

To je prva zapljena ove godine, pa oni koji nisu slučajno primili tri nezaplijenjena broja, neka ih potraže od naše uprave, koja će im ih dostaviti potpuno besplatno.

IZ OVOGA BROJA

morali smo u posljednjem času izostaviti više vijesti i članaka, pa molimo izvjestitelje i saradnike da to uvažje.

Uredništvo

NEUSPEH ITALIJANSKE ŠOLE IN FAŠISTIČNE VZGOJE MED NAŠO MLADINO

Zanimivo poročilo iz goriške okolice

Gorica, januarja 1937. (Agis). — Marsikoga zanima kako je šola in šolsko vzgoje u naših krajevih. Teško je seveda doptati o tem splošno in ležrno sliko, ker si kraji med seboj niso popolnoma v enakem položaju. Vendar pa mislim, da bo dovolj, če se omejimo na posamezne predelc, ker si tudi tako lahko ustvarimo približno sliko v splošnem.

Prepotoval sem kraje v Goriški okolici in pri tem videl zelo zanimive slučaje. Zanimati sem se zlasti za šolske razmere in videl, da pravzaprav šola sama v teli, krajevih nima ravno istega uspeha kot v nekaj drugih. Nared, ki govori v šolah je enakavnost klasičen. Otroci prihajajo v šolo z velikimi znanjimi in brez vsakega strahu tudi kostajajo iz šole. Učiteljice imajo nikakega vpliva in ne morejo držati nobene discipline. Učitelj je zelo mladi. Ves ta nered je seveda povečan s tem, ker otroci zlasti v nižjih razredih ne razumejo jezika svojih vzgojiteljev in na ta račun si lahko marsikaj privoščijo. Vprašal

sem šolarčica iz drugega razreda, ki je šel s celo uro zamude v šolo, oddaljeno par 100 metrov, če se nič ne boji, kaj je tako pozven: »Saj lo ni taka reč. Učiteljica se je igralo repenčica in skalala, mi se pa pod klopio smejemo, saj je ne razumemo.«

Gledal sem tudi, kako otroci pišejo naloge in kako se sploh uče. Videl sem da šolarček iz tretjega razreda ne zna čitati, ker i napisal, Sicer res ni nič čudnega, ker tudi sam nisem mogel razbrati njegove pisarje. Sicer je jasno, da ta način šolanja vzgaja samo popolnoma zaostale ljudi, kar ima lahko katastrofalne posledice. Vendar pa je to, faktor zgleđa, popolnoma v duhu fašizma, ker jih potlej lažje zasenčijo in nadomestijo, to s svojimi naravnimi čuje in sluhom. Vsa ta koga izgleda, da je tudi fašističen šolski sistem, ker se zelo malo trudijo, da bi šolstvo dvignili na boljše. Vidi se to še iz tega, ker je fašizem organiziral vse polno organizacij in tečajev, ki se vrše izven šole in kjer ljudem vlija v glavo svojo ideologijo. Če

pa hoče imeti v tem uspeh, mu ni treba imeti prepatnih ljudi pred seboj.

Drugo glavno polje vzgoje otrok so parade. Človek bi si mislil, da imajo vsaj tu večji uspeh kakor v šoli. Toda na lastne oči sem se prepričal, da ni tako. Videl sem otroke, obločene v razne uniforme z zastavicami in vsim močnim, v povokri. Najmanjši so tje se gledali nekako preplazeno, večjini pa se je zdelo to že neumno. Mogoče to iz tega, ker je preveč tanki komedi in so se otroci že učili, čeraj je znano da imajo ravno otroci radi uniforme, parade in slično, na kar je fašizem zlasti računal. Toda vsaka stvar ima svoje meje. Tako so pri eni takih parad ki sem jih doživel v par tudeših štiri otroci, ki bi morali kričati: »Duces, eni vpili »kudrče«, »kudrče«, »duce« in slično. Starejši ljudje so se muzali in potihno smejali.

Take in slične slike, ki jih človek opazi, vržejo čudno luč na italijansko šolo, ki je v rokah fašizma.

število rojstev najvišje, namreč kar 38 od tisoč, od tega leta dalje pa kaže tendenco navzdol, vendar je še l. 1924, torej ob času, ko se niso še uveljavile posledice fašističnega režima, znašalo število rojstev 29 od tisoč. Od tega leta dalje pa »re« število kljub vsem denarnim nagradam, vsem ugodnostim, ki se nudijo očetom mnogostevilnih družin, in kljub velikim, fiscičnim bremenom samcem in družinskim očetom brez otrok, strmo navzdol. Dočim je to število v razdobju 1881—1924, torej v 43 letih padlo za 9 od tisoč, je v kratki dobi od 1924 do danes padlo za nadaljnjih 7 od tisoč. Nobenega znaka pa ni, da bi se ta tendenca navzdol izpremenila.

Ta padec, pa ima še drugo, ne bašo zaželjeno lice. S padcem je namreč zraščevalo tudi poslabšanje rase. Kajli manjše število rojstev izkazuje predvsem fizično in tudi drugače bolj vredna severna Italija, dočim je lužna Italija s svojim manj vrednim slovenskim materialom skoroda ohranila svojo

veliko plodovitost. Padec rojstev gre seveda pred vsem na račun industrijskih centrov in mest.

Rekord v tem pogledu pa ima Trst. V tem mestu, ki šteje okroglo četr milijona prebivalcev, je znašalo število rojstev komaj 13 od tisoč. Do koga novembra je znašal prirodni prirastek 108 ose, decembra pa je tako hudo kosil med tržaškimi prebivalstvom, da je celotno število umrlih gotovo prekosilo število rojstev. Končni podatki niso bili še objavljeni, toda tržaški listi se računajo se tem dejstvom, da je bil prirodni prirastek v Trstu leta 1936 negativen. Tudi prikot od drugih krajev očitno ni zadovoljiv, kajti število tržaškega prebivalstva je že več let skoro konstantno. V tem se pač znači gospodarska stagnacija prej tako cvetoča ga trgovinskega mesta, ki je sedaj izgubil svoje naravno zaledje in se mora boriti za ostalo dedščino z Benetkami. Napoleim in Genovcu. Da bi vsaj na zunaj zbrsali ta

poljav in da ne bi Trst še nižje padel na lestevici velikih mest, se bavijo že s projektom Velikega Trsta, ki naj bi obsegal vse morsko obrežje od Tržica na severu pa do dol Milj na jugu.

Problem pa je neprimerno težji, da bi se lahko popravil s takimi projekti, ki imajo morda v tem konkretnem primeru še, druge, namreč raznorodovalne namere. Tudi dvomimo, da bi se število rojstev znatno dvignilo, ako bi fašistični režim še bolj favoriziral družinske očetje z veliko otrok ter še bolj obremeni samce in zakonce brez otrok.

Neuspeh demografske politike je za fašističen režim ljud. hud moralen udarec zlasti po proclastivni imperiji. Zato si tudi »Popolo d'Italia« zaskrb. Iteno vpraša, ali bo čez dvajset let Italija imela dovolj vojakov, da bo branila imperij. P. P.

Zasto dolazi do razmimoilaženja?

U posljednje vrijeme opažaju se u nekojim našim emigrantskim organizacijama razmimoilaženja i preobrtanja. Sukobljenja se dva mišljenja, dva suprotna gledišta. S jedne strane ljudi, koji smatraju, da je problem naše emigracije riješen time, što se rad emigrantskog društva ima svesti na to, da olovo sebe okupi emigrante u svom okolišu radi međusobnog upoznavanja i potpomaganja, radi razvijanja društvenog života.

Oni se kroz grupe smatraju, da su za svoje društvo postigli uspjeh, ako članstvu pruže što veći niz raznih zabava i sličnih privreda, da postignu što veći finansijski uspjeh. Takova društva poprimaju sve više i više karakter jednog lokalnog zabavnog i te donesle karikaturnog udruženja, bez ikakve dublje sadržine. Kod članova nestaje borbenosti. Ono ostaje prepušteno samo sebi, postaje ravnodušno prema svemu, ne interesuje se za emigrantske probleme. Ono se sve više prilagođuje lokalnim prilikama u kojima živi.

Dok jedni ovdako, na drugoj strani vide emigrante, koji hoće da u emigraciji nastave rad i borbu, koju su započeli i poveljili, na terenu. Ova grupa nije zadovoljna sa radom emigrantskih društava iz prve grupe, i zato dolaze do razmimoilaženja. Ova razmimoilaženja dolaze, sve više do izražaja, što je napokon i prirodni pojava. Ova druga grupa emigranata ne ostapa od svoje emigrantske ideologije. Smatraju, da je pitanje naše ideologije, koje je bilo predmet raspravljanja na svim dosadašnjim emigrantskim kongresima riješeno. I zaista ovo je pitanje definitivno riješeno na mariborskom Kongresu 1934 godine.

Nazalost, svi ne znaju još hoće naša emigracija i za čim ide. Ima šta više emigranata, koji se ne slažu sa tom ideologijom. Ima ljudi koji našu ideologiju smatraju iluzornom. Nije dakle ni čudo, kad se desi slučaj, ako jedan član na jednom sastanku nabaci nekoliko svojih misli o toj ideologiji i da ukazuje na njene slabosti, i ako drugi član dočine uprnu na to izjavivši, da se im bavimo kolektivnim neostvarivim idejama, kad imamo svoja društvena pravila, u kojima jasno stoji, da je cilj našeg društva međusobno upoznavanje i potpomaganje.

Naše goruče pitanje ne razbistrava se samo umotar naših organizacija, već se razbistravanje misli vrši i ličnim kontaktom između emigranata, koji se nalaze u raznim krajevima naše države. Eto, što mi je jednom prilikom pisao jedan, inače poznati emigrantski radnik, sa kojim sam se upoznao jedino putem dopisivanja: »Čini mi se, da dolazi čas, kada ćemo se tražiti... Zbilja, došlo je vrijeme kada će se morati tražiti, došlo je vrijeme, i mi se tražimo i nazivamo sve više i više. Izmenjenjena misli i nalazimo se na jednoj istoj liniji.

Još nekoliko riječi. Emigranti, koji emigrantsku ideju smatraju svojom vjerom, a koji se nalazilo na čelu naše jedinitve, ustrajte u radu, nekađe se smesti. Ne obzirajte se na neugodnosti, koje ćete zbog toga imati u privatnom životu, u porodici, u službi ili na drugdje, već ako uživate povjerenje svoje okoline, nemojte klonuti od umora, nećte radite i dajte svoj od sebe. Ako popuštite i za daleko, kajati ćete se, a naša će stvar trpjeti od toga. Najveći interes naše emigracije zahtijeva od svakoga pojedinca, da u borbi, jer naš emigrantski rad nije nego borba, bude istrajan, da bude na svom mjestu, u radu neumoran a u borbi neumiran.

Istini, gorljivoj istini, koja peče, moramo pogledati muški u oči i ne bježati od nje. Moramo uočiti sve rano koje nas poku, sve legobe koje nas pritišću, sve zapreke koje nam smetaju. Samo tako, uočivši sve lo, moći ćemo uspješno povesiti borbu koju smo započeli pred 18 godina, a koju opjda nastavljam. Ovu borbu moramo završiti po bijedom, jer je na našoj strani Pravda. A Pravda uvijek pobijedi! BARBA TUJO

KMEČKA POSOJILNICA V ŠENTIVISKI GORI PROPADLA

Strahovit udarec za naše ljude Gorlica, januarja 1937 (Agis) Poručio nam je šentiviske gore, da je propadla znana Kmečka posojilnica, ki je obstojala in redno poslovala v korist našim kmetovalcem dolgo let. S tem niso prizadeli samo oni, ki so imeli njej kolikolič denarja, ker se ga s tem izgubili, ampak vsi člani, katerih je okoli 40 morajo plačati še po 1200 lir, kar znese 16.800 lir, ki so sedaj popolnoma vržene v stran, a mijskido bo moral radi tega prodati vse kar imajo, nekaterim pa bo tudi pogumno premoženje na boben. Tako se izvaja sanacija našega zadružništva.

ITALIJA PRUŽA RUKU

Ljubljanski tisknik »Pohod« od 30. januara donosi pod zornim naslovom ove retk: V zalobzi »Demos«, ki je menda lastnina Samostojnih Demokratov v Zagrebu, je izšla mala brošura pod geslom »Znači li to poboljšanje položaja Hrvata i Slovenceva pod Italijom?«. Knjižica dokumentarčno obravnava položaj naših u Italiji. Žal se iz znanih razlogov u detaljno raspravljavanje ne smemo spuščati

L'ECONOMIA NAZIONALE

PIŠE O RAPALSKOM UGOVORU I IZNOSI

KAKO FASIZAM FORSIRA NEKU SPECIJALNU FUNKCIJU ZADRA ZA ITALIJANIZACIJU DALMACIJE

U decembarskom broju poznate talijanske revije »L' Economia Nazionale«, koja izlazi u Milanu pod uredništvom senatora Toninija piše Oreste Gregorio ovo:

Kad su u novembru 1920 godine političari, koji su vodili talijansku vladu potpisali dvosmisleni Rapalski ugovor i tako izdali težnje i žrtvu svih naših boraca koji su poginuli u velikom ratu, osjetili smo da je jedna tragedija srbija u nesvjesnoj ruci zadala jedan smrtonosan udarac i osakatile i onaj blonotno tijelo Zadra. Gradu koji je izdržao stradanja izrednizata i rata, data je sloboda, ali su svuda naokolo postavljene naoružane straže, koje su davile svakog kucaj života.

Zadar, politički centar Dalmacije bio je usamljen i odsječen od svoje zemlje. Sve naokolo, na kopnu i na moru bilo je dodijeljeno Jugoslaviji. Granica se pružila nekoliko kilometara daleko od samog grada. Na osnovu ugovora Italija je od dalmatinske teritorije dobila 5737 hektara zadarskog zemljišta i ostrvo Lastovo, 110 milja udaljeno od Zadra.

Prvenstveno političko-upravna funkcija dalmatinskog glavnog grada bila je potpuno zbrisana, zajedno sa skromnom trgovinskom djelatnošću koja se ograničavala na promet sa zaleđem, tako da je Zadar — odmah poslije ujedinjenja sa Italijom ostao bez trgovine i bez industrije. Ondašnji slijepi vlastodržci, koji se nisu pobrinuli ni da ispituju geografiju prije potpisivanja Rapalskog ugovora, niti su htjeli niti su znali da obezbude novu situaciju Zadra. Oni koji nisu znali za ogorečene talijanske težnje Zadra, nisu htjeli ni znali da vode računa o praktičnim potrebama dnevnog života. Međutim fašistički režim, znao je, da rješiti ovaj problem. Usprkos malom prostoranstvu Zadar je proglašen za pokrajninu. Usprkos odvojenosti od svoje zemlje, Zadar je i dalje ostao neugasiv svjetionik talijanstva, koji obasjava čitavu dalmatinsku obalu.

Zadarska luka proglašena je za slobodnu zonu i dobila pomorske veze sa Trstom, Venecijom, Ankonom i Barjem. Učinjeni su svi potrebni koraci za potpuno privrednu i životnu nezavisnost Zadra.

Oreste Gregorio iznosi, u produženju članka, čitav niz mjera, koje je fašistička vlada preduzela, da bi obezbudila život Zadru. »Krajnjem kukku talijanske zemlje na Jadranu. Fasizam je posevilo pažnju održavanju rimskih i venecijanskih spomenika, koji moćno dokazuju romanstvo Zadra i čitave Dalmacije.

Svi srednjoškolski zavodi: gimnazija, licej, tehnička i učiteljska škola, trgovinske i industrijske ustanove bile su proširene i strogo kontrolisane, da bi se privukao što veći broj mladića iz Dalmacije i da bi se tim istim mladićima dala intenzivno talijanska — naobrazba, pošto su odgovorni ljudi dobro znali, da čuvanje i zaštita kulturnog naslijeđa glavnog grada znači u isti mah čuvanje i zaštitu talijanstva čitave Dalmacije.

TALIJANSKA SE ŠTAMPA UZRUJAVA ZBOG KNJIGA DRA ČERMELJA I PROF. ŽIGA NAPADAJ NA »ISTRU«

Zadarski »San Marco« piše: »Pred nekoliko mjeseci izasao je u Ljubljani knjiga dr. Čermelja, odmah prevedena na engleski, o tobožnjim proročima jugoslovenskog stanovišta u Juljskoj Krajini. Sada u Zagrebu profesor Nikola Žig objavljuje knjigu o geografiji Istre. U ovoj knjizi profesor se trudi da dokaže, da Istra geografski ne pripada Apeninskom poluostrvu već sistemu Dinarskih Alpi, koje su vezane sa Balkanom. Pošto Tirolske Alpe gravitiraju, uglavnom Bavarskoj, a Primorske Francuskoj Savoji, Italija bi, prema ovom shvaćanju morala da ima svoje granice ne na Brenneru, Snežniku i Dinarskim Alpama; nego na ivici ravnice oko Pada, Adidže i Soče. Ipak se slične besmislice štampaju, prevode na razne jezike i rasturuju po svijetu na štetu Italije.

U Zagrebu izlazi i jedan nedjeljni list »Istra«, organ jugoslovenske emigracije iz Juljske Krajine. »Istra« je od prva do posljednjeg riječi ispunjena mržnjom i klevetanjem Italije.

Metamorfoza fašističnega pozdrava

ZANIMIVA OKROŽNICA FAŠISTIČNEGA TAJNIKA

Trst, januarja 1937. — (Agis.) — Fašistično časopisje je prinelo okrožnico generalnega tajnika fašistične stranke z istim komentarji. V tej okrožnici se razpravlja o zlorabljanju fašističnega pozdrava stegnjeno roko »alla romana«. Kakor zgledata se je v sami fašistični stranki, in med ljudstvom že preveč razneslo mešan, o fašističnega pozdrava, ki sestoji iz roka »alla romana« in tudi prste s podrazvom, ki je danes vojaški pozdrav revolucionarnarjev v Španiji in sploh socialistov ter leninjarjev in ki je zelo slično fašističnemu pozdravu, le da se stegne roko s stignjeno pestjo. Na ta način je prišlo italijansko ljudstvo izkoristiti to slično pozdravov v veliki strah fašistov, in izražati na ta način svoje notranje prepričanje. Vsed lega je žutila stranka upravičeno potrebo, da poseže vmes in ogorečno zavrne to izkoristjanje. Pri tej priliki se ugotavlja pomen fašističnega pozdrava na natin, ki postaja pametnemu človeku zbuditi posmeh. Okrožnica pravi: »Vsi vemo nekaj let sem, da se fašizem karaktarizira nazven in definira svojo osobnost v svatu, v obliki rimskega pozdrava, kakor tudi s črno srcaje. Vse druge oblike so bilo-strogo zavrnjene. Način fašističnega pozdrava je sam po sebi aktiven in delujoč element v zgodovini sveta. V sebi je osredotočilo vse važne prirojane ideje zgodovinske, duhovne, moralne, socialne, ekonomske — in predstavlja osnovno temeljo Mussolinijevega režima, njegove osvoboditve ter rešitve revolucije... Tako je danes v petnajstem letu fašistični pozdrav postavljen v delovno in odprto roko v ovek dečlet, nevarčen znak mussolinijanske Italije. Je identifikacija Mussolinija v duhovnem smislu. Je fašizem. Je ideja in rimska civilizacija, proti ideji Moskve. Je utrditev, triumf šiviljske doktrina proti snoparskim instinktom razkroja in barbarstva, ki se kažejo v pozdravu »zaprito roko«.

Ne bomo se budili temu, da fašistično časopisje s lajtnikom na čelu tako ogorečeno nastopa proti njim nasprotnemu pozdravu, ker je to več kot razumljivo...

Širite »Jadranski koledar«

Živinoreja v Juljski Krajini JE DALEČ POD DRŽAVNO POVPREČNOSTJO

Ljubljana, 2 februara 1937. Decemberska številka talijanskega statističnega vestnika »Bolletino mensile di statistica« je objavil razvidnico živinoreje. Po teh podatkih je bilo v Juljski Krajini in Zadru dne 19 marca 1930 9.420 konj, 15.670 oslov in 1.720 mežov, vseh 26.810 konjarjev, 122.240 goved, 65.590 prašičev, 141.390 ovac in 17.680 koz.

Ako primeramo podatke za Juljsko Krajino in Zadar s podatki za celotno kraljevino Italijo, pridemo do žalostivoga zaključka, da je Juljska Krajina glede živinoreje, in sicer glede vseh njenih vrst daleč pod državno povprečnostjo.

Račun nam namreč odkriva, da je v Juljski Krajini in Zadru po en konj prišlo na 104 prebivalca ali na površino 92 ha, dočim je v celotni Italiji prišlo že na vsakih 50 prebivalcev in na 38 ha. V Juljski

Krajini in Zadru je prišel povprečno po en osel na vsake 63 prebivalca in na 56 ha, v celotni državi na 52 prebivalca in na po en mežev v Juljski Krajini in Zadru na 570 prebivalcev in na 500 ha, v vsej državi pa na 100 prebivalcev in na 74 ha, po eno govedo v Juljski Krajini in Zadru na 8 prebivalcev ali na 7 ha, v celotni državi pa na manj kakor 6 oslov in na manj kakor 4 ha, po en prašič v Juljski Krajini in Zadru na vsakih 15 prebivalcev ali na 21 ha, v celotni državi na 13 prebivalcev in na manj kakor 4 ha po en mežev v Juljski Krajini in Zadru na 570 prebivalcev in na 500 ha, v vsej državi 5 prebivalcev in na manj kakor 4 ha in po ena koza v Juljski Krajini in Zadru povprečno na vsakih 55 prebivalcev ali na 49 ha, v celotni Italiji pa že na 24 prebivalcev in na 17 ha.

FAŠISTIČKI KAPELANI U UNIFORMI DOLAZE NA MJESTA NAŠIH ŽUPNIKA U ISTARSKA SELA

Brgud, februara 1937. — Naš župnik koji je bio rodom iz Trnova morao je otići, a na njegovo mjesto poslali su nam jednog mladog milicijskog kapelana koji je k nama došao u fašističkoj uniformi. Prvi njegov akt je bio da zabrani našim mladima pjevanje narodnih pjesama, a djecu je počeo da uči vjeronauk talijanski. Ni to ne bi još bilo ono najgore, ali je taj kapelan počeo djeci za vrijeme vjeronauka govoriti protiv njihovog jezika, a nazivao je sve Hrvate i Jugoslavene divljacima. Djeca ga nisu baš mnogo razumjela, a on ih je tukao kada mu ne bi znali korektno odgovoriti na pitanja. Ne samo djecu, već je i starije počeo napadati taj fašistički kapelan. Sa propovjedaonicе je napao roditelje što njihova djeca ne pokazuju voljkog interesa za njegove pouke, jer djeca nisu htjela da idu k njemu na vjeronauk izakako ih je počeo »grđiti i tući.

Kada je tako ostao bez djece, pozvao je ovaj kapelan pograničnu miliciju iz Jurdana. Milicija je silom odvela djecu u župni stan, ali da sada dogodilo ono što se ni kapelan, a ni djeca roditelji nisu nadali. Kada su milicioneri otišli, djeca su u dvorištu župskog stana navallala kamenjem na kapelana. Ta njihova navala je bila tako silna, da je kapelan okrvavljen jedva utekao u stau i odmah telefonirao po miliciju. Doletiela su tri kamiona milicionera, ali djeca nije više bilo. Sada se naš kapelan ne usudjuje niti iz kuće, a čim mu da ide nekamo prati ga uvijek milicija.

TEŠKO RANJEN KROMIČAR IZ RIJEČKE SLOBODNE ZONE.

Rijeka, februara 1937. — U noći između petog i šestog januara finska patrola je kod Skadunjšćine na »Molinu vratima« pucala u neke ljude, navodno kromičare iz Riječke slobodne zone. Tom prilikom je mrimca iz puške teško ranjen jedan čovjek, star oko 50 godina. Umirao je bio prenesen od finansa u Skadunjšćinu, ali budni da je oko osam sati ležao onako krvav i izranjen na snijegu u noći teško da će ostati u životu. Kasnije su ga odvezli iz Skadunjšćine u nepoznatu pravcu.

BOLESTAN SE VRATIO IZ ABESINJE I KADA JE TRAZIO SLUŽBU — ZAHTEJVALI SU OD NJEGA DA PROMIJENI PREZIME.

Zagred, februara 1937. — Naš mladić Čendak Tomo zvani Čendakov morao je da ide u svoje vrijeme u rat u Abesiniju. Odule se vratilo teško bolestan. Kako je bilo običajno onima koji su se vratili bolesni ili ranjeni iz rata, da će dobiti bolnišni ili ranjenički odmor, nije je dobio. Tražio je službu u općini, ali su mu sve molbe vraćene nemišljenе. Odmuzjad je išao lično u Materinju da protesta protiv takova zapaostavljanja, a tamo su mu odgovorili da neka prije promijeni prezime, a tek tada da se može nadati službi. Za Abesiniju je bio dobar i sa hrvatskim prezinimom.

ČEHOSLOVAČKI LIST PIŠE, DA SLOVANI U ITALJI NE SMILJE DA ČITA SLAVENSKE KNJIGE I LISTOVE

Čehoslovački list »Pravo Lidu«, Prag, od 14 januara, donosi slijedeću vijest iz Milana (od Intropresa): U Samblasu u Kalabriji izveden je pred deportacioni sud Slovenac Frano Batič, jer je i pored zabrane čitao jugoslovenske knjige i listove. U nastavku »Pravo Lidu« piše o programu naše knjige u Juljskoj Krajini i ukazuje na fašistički teror nad kulturnom.

JEDAN TALIJANSKI PREFEKT O POSTIZIVANJU IMPERIJALISTIČKIH ČILJEVA U DALMACIJI

Nedavno je u Zadar došlo 140 bolonjskih fašističkih četnika. Interesantna je poslanica, koju je prefekt Bologne Tiongo, uputio g. Spasianu, fašističkom okružnom sekretaru u Zadru, preko komandanta bolonjskih avangardista, s tim da se isporuču svim zadarskim fašistima: »Avangardisti! Iz kralja Cezarove Desele legije i Duceva isporučite naš pozdrav mladim drugovima naštelijanskog Zadra. Od Cezarskog znaka do lava sv. Marka razapet je jedan veliki duhovni, talijanski i fašistički luk, sa koga je gotov da se odapne, kada bude htio Duce i naredi Kralj Imperator, nepobijedi polet za osvajanje još uzvišenijih i viših imperijalnih ciljeva.

MOLITVA KOSOVSKEG OSVETNIKA

Dobri Bože naš, kad si naredio, da do brota dočekaš...

Bože istine, daš da nad zemaljskim carstvom laži...

Bože pravde, učini, da pravda tvoja dopuni i ispravi...

Dobri Gospodaru života i smrti i pravde...

Dr. IVO MOGOVIČIĆ.

„ISTRU“ SE MOŽE KUPITI

CELJE — Secljaček Amalija, Ljubljanska cesta.

DONJA LENDAVA — Trafika Sever Marica.

KRANJ — Trafika Komatar i Trafika Kerč Dragica.

JESENICE — Kofodvorska trafika Nikolavič.

LJUBLJANA — Uprava »Istre«, Erjavčeva 4a.

MARIBOR — Knjižarna Sax Hlnko, Kofodvorska knjižarna, Maribor 2.

SPLIT — Medjunarodni novinski zavod, Zagrebačka ul. 2.

SUSAČ — Trafika Bračić, Knjižara Benić.

ZAGREB — Uprava »Istre«, Masarykova 28 II.

Knjižara Marković Zdenko, Glavni kolodvor.

Trafika Orič, Kolodvor Sava.

Redovič, trafika, Starčevićev trg.

SODBE IN OBSODBE PRED OKRAJNIMI SUDIŠCI V JULJSKI KRAJINI V LETU 1935

Ljubljana, 2. februara 1937. Pred časom smo na tem mestu obširneje poročali o razsodbah kazenskih sodišč (tribunalov) v Juljski Krajini...

V Juljski Krajini in Zadru postuje danes osemnajst pretur. Tribunalu v Trstu so podrejane preture v Postojni, Senožečah, Sežani, Trzinu in Prizku...

V letu 1935 so se vršile pred okrajnimi sodišči, ki so podrejane sekciji prizivnega dvora na Reki, 2062 postopanj, obsojenih je bilo 1564 oseb...

„JADRANSKI KOLEDAR“ JE PRVORAZREDNI ALMANAH — kaže sva štampa, prikazujući naš ovogod. koledar

Mnogi listovi su se osvrnuli na naš ovogodišnji »Jadranski koledar«.

»JADRANSKI KOLEDAR« BO SLUŽIL VSAKOMUR, KDOR BO ZELED DOBITI ALI SEŠTAVLJATI SLIKO O BLIŽNJI PRETEKLOSTI NAŠIH LJUDI V ITALIJI. PIŠE »SLOVENEČ«.

»Slovenec« od 31. januara prinaša: Jugoslovanski emigranti iz Juljske krajine imajo svoj »Jadranski koledar, ki ga je izdal konzorcijski list »Istra«.

»Jadranski koledar« za 1937. godinu. Ova je odlična kalendara koja izdaje konzorcijski list »Istra«.

»Jadranski koledar« za 1937. godinu. Ova je odlična kalendara koja izdaje konzorcijski list »Istra«.

„DOBROVOLJCI — KLADIVARJI JUGOSLAVIJE“

Zanimiva knjiga vojnih dobrovoljceva

V najkraštem času bo izšla v Ljubljani zanimiva knjiga, ki jo bo izdalo društvo dobrovoljceva pod gornjim naslovom.

Izmed mnogih sestavkov, ki bodo objavljeni, opozarjamo že sedaj na to, da so med njimi kot sodelovalci tudi naši rojaki.

Bilo je zgodaj zjutraj, nekaj ur pozneje pa so Bolgari že navtili na naše postojanke.

KAKO SU RIJEČANI BILI PREVARENI

Knjiga Ednarda Susmela o Arnaldu Mussoliniju i njegovom interesovanju za jadranske težnje

Poznatiji riječki inštitut i ronegat Edoardo Susmel (Susmelo) napisao je knjigu pod naslovom »Arnaldo Mussolini i jadranske težnje«.

Nije li ovime Edoardo Susmelo na neki niiji način predao Mussoliniju mizeriju koju oslobodjena Rijeka trpi i upozorio ga na nespunjeno obećanje u Senatu?

MALE VESTI

V Postojni so 25. januara t. l. potrdili oko 400 otrokom organizacij balile in malih italijank fashišne legitimacije.

V Senožeču se je vrnil iz Amerike neki Stefan Križaj (Crisaj) ter videl fashišne »bečano«.

Po vsem Gorickem je pretekli teden divljalo strahovito neurje s snežnimi mežici.

V Gorici je umrl znan profesor Eugen Simoneti z adre od kapi. Bil je fašist od leta 1921 in znan kot skrajno sovražnik našim ljudem.

Prvega februara se je proslavila v Italiji z velikimi svečanostmi štirinastobletnica obstoja milicije.

Dva dvajsetletni Ernest Žiga je bil obsojen na dva meseca ječe, ker se ni javil k naboru.

Radi tihotapstva so bili obsojeni: Franciška Lapajne, stara 67 let na 1 mesec ječe.

»Američka liga protiv rata i fašizma« priredila je demonstracije pred njemačkim i talijanskim konzulatom u Sarajevu.

»Pet talijanskih aviona zalutalo je u Španiji. Piloti su izjavili da ih je vlada poslala u Španiju kao »dobrovoljce«.

»Raške rudokope je posjetio Ras Sejum. S njime je bio i sin bivšeg abesinskog ministra rata Mulugele«.

»Strasno robovstvo u Malom Mlinu dogodilo se 13. pr. mj. U smu su ubijeni Josip i Marija Frucar«.

»Peršica Ana ud. pok. Ivana iz Barbanštine osuđena je u Pull na 27 godina robije zato što je ubila svoju nevjestu«.

»Fomerski župnik Don Tommaso Franca dobio je specijalni papinski blagoslov zato što je poslao Papi na dar svoju knjigu »L' origine e la evoluzione della vita«.

»U Bojunu je neki dr. Ughi održao seljačina govor o blagodatima fashiškog režima za seljake«.

»Riječki načelnik je u ime grada darovao novoj podmornici »Rubino« na svečan način novu ratnu zastavu«.

»On. Farinacci se je proslavil menda kot junak v Abesiniji in bil ranjen v ruku. To je izkoristil, da se je lahko vpisal v invalidsko društvo«.

»Priloge svoje knjige »Nasza trgovinska moćnarišca« vložile su se pomorske vilinice jugoslovenskog stanovništva na Prilimorju i Dalmaciji«.

»Beogradska »kratko-talasna, radiostanica, zvanisna »Radio-Beograd«, objavljuje u svome nedeljnom programu, predavanje nekog profesora Hercega«.

»San Marco« piše: »I u programu prošle nedjelje beogradska kratko-talasna Radio stanica ponavljala je, u toku tri sukcesivne večeri, i na četiri jezika (francuskom, engleskom, njemačkom i mađarskom) o Jadrnu i jugoslovenskim jadranskim zemljama«.

»Beogradska »kratko-talasna, radiostanica, zvanisna »Radio-Beograd«, objavljuje u svome nedeljnom programu, predavanje nekog profesora Hercega«.

»Beogradska »kratko-talasna, radiostanica, zvanisna »Radio-Beograd«, objavljuje u svome nedeljnom programu, predavanje nekog profesora Hercega«.

»Beogradska »kratko-talasna, radiostanica, zvanisna »Radio-Beograd«, objavljuje u svome nedeljnom programu, predavanje nekog profesora Hercega«.

»Beogradska »kratko-talasna, radiostanica, zvanisna »Radio-Beograd«, objavljuje u svome nedeljnom programu, predavanje nekog profesora Hercega«.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

JANUARSKA ŠTEVILKA REVVIJE »MISEL IN DELO«

Izšla je prva ovoletna številka ljubljanske revije »Misel in delo« s sledečo vsebino:

Samospoznanje A. L. Zalokar: Osnove zdravstvene politike; Dr. M. Krenk: Pravi stroški na razvoj sodobnosti in kassadi; Obzornik — dr. Niko Župančič (I n k o) Španija; Sredozemlje, Balkan — (dr. B. Vrtovec) — Notranje-politični pregled (—bv—); Bolnišnice in zdravstveni pregled (Z); Brezposelnost učiteljskega naraščaja (I n k o); Poročila o prevratni dobi na Primorskem (L. C.) S. Žečevič: Sirovaštvo Jugoslavije (S. B.) Drobintine.

Revija ureja odbor: dr. Stojan Bajčič, dr. Lavo Cermelj, dr. Fran Spillermuus in dr. Alojz Zalokar.

Naročnina letno 60 Din., za pol leta 30 Din., za četrt letu 15 Din. Posamezna številka 6 Din., dvojnika 12 Din.

Uredništvo in uprava v Ljubljani na Gospodski c. 4. I. kat. Poštnočekovnik račun: 116.602

»VJERA I MATERINSKI JEZIK«

Dr. Engelbert Besednjak je objavilo v študentski »Socijalnoj reviji« (urednik Božo Duličič) raspravu pod gornjim naslovom, koju čemo u jednom od naslednjih brojeva preneti.

IV. ŠTEVILKA »NAŠEGA RODA«

Izšla je četvrta številka »Našega roda« s sledečo vsebino: Razglednica Oskar Ivan Prelog: Ubežnik, Ina Slakanova: Trije Kralji, Ivan Primožič: Prevezna hruska, France Bevk: Dobro delo, Niko Pirnat: Od modela do kipa, Danica Gruden: Davica, Cielbanov rod, Dogodovšine Peška Rokodelčka, Fran Roš: Miska, Siniček, Volk Spokornik, Doma in po svetu, Kakšno starost doseže človek, Mali smučar, Drobne zanimivosti, Za male gospodjarje, Za male gospodjine, Spominski dnevi, Mladina piše, O mladih knaričkih itd.

Naš rod izhaja v Ljubljani osmerkrat med šolskim letom in ga prejemajo: naročniki »Mladinske matice«, ki plačajo letno naročnino za študentske publikacije »Mladinske matice« Din. 22,50, v 8 mesečnih obrokih po Din 2,50.

List izdaja »Jugosl. učiteljsko združenje« — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani. Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciškanska ulica 6.

Svaki emigrant mora da ima veliki emigrantski

„JADRANSKI KOLENDAR“

Velik izbor štiva. Saradivali najbolji pisci. Mnogobrojne slike.

Ko ga još nema neka ga odmah naruči! - Upozorite na nj svoje prijatelje!

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

USPESNO DELOVANJE SOČE-MATICE V LJUBLJANI

Ljubljana, 25. jan. 1937. Sodobnostno delo društvenega delovanja pri naši agniti Soči je posebno uspšno, ker ga je blagovestno izvedela naša sočasna pesnikinja, bratski prijatelj, ki je vzpodbudila v bratski poštivalni ljubeni vse naše nabožne delavce z bregov bistre Soče in zlanjega Jadrana.

Sedemnajsto predavateljsko sosedo je odvila 21. oktobra odlični strokovnjak univerzitetni docent sodnik dr. Bava Štefan, volonterični sodobnim problemom »Borba zavr brezposelnosti. Tega značilnega predavanja so se udeležili mnogi priznani ljubljanski socijalni delavci.

2. Skupna velika prireditelj Soče in Tabora s sestankom slovenskih narodnih šol v obrnili prošlosti sokolovskega Tabora 7. novembra p. l. se sodeloval na vsa častna na vsa študentska društva, ki tekmujeta v vzajemnem delu za blagor svojih rojakov pregnanih z rodne grude.

3. Popularni predavatelj profesor dr. Šarabon Vinca je 14. novembra odlični zanimivo znanje »Vpiv človeka na travo« na temelju gospodarstvene zemljevida, katero je človek s svojim socialnim razvojem in kulturnim razumom popolnoma predurjal vanje lise v zlatih dneh stotih let vseh zemeljskih celinab.

4. Proslava tridesetletnice smrti našega znanega kitarca S. Gregorčiča 21. novembra je tudi bila izvedena izredno nepozabnega življenjskega Neodrešene domovine. Priljubljeni skladatelj Zorko Prelovec — naš rojak — je v lepem poljudnem govoru poudarjal krasoto društvenih Gregorčičevih pesni, ki so objokane zelo glasno. Oktet ljubljanskega Zvena je prepeljal vse materine besede Soklega preroka in sprtni reaktorji so dovršeno krasnostvili hribe njegove »Zlato koljce«.

5. Simpatična Ljubljanska japonska gospa Marjka Tsumeko-Skukševa je 12. decembra zabavala Sočane z zanimivo dr. pri dolgem predavanju o Japoncih in Kitajcih.

6. Univerzitetni profesor Maklenco Aleksander je 10. decembra pripravoval vso zgodbo znanstvene »Ritidine in zakona (braka) v sorvski Rusiji«.

7. Družnica naša Soča je na 24. decembra naročila 85 ubožnejih družin z mnogimi šivili in oblačili ter jim nudila socijalno pomoč z daritvami družine. Priljubljeni vojaški dobrotnik z mnogimi ljubljani priljubljene prirojli za to, da se vključijo naše ubožnjake manire in očetve z otroki. Naše dobrotnice in pomočnice so se pridruživale z njihovo Klavrovno družino na čelu so bili srečni pri tej plemeniti obdaritvi.

Novi odbor »Gorice« v Ptujju

Ptuj, 1. januara 1937. — Naše društvo primorskih in koroskih emigrantov »Gorice« je imelo v soboto dne 19. januara 1937. svoj 12. letni občni zbor. Zhora se je udeležilo polovico članov v vrednosti nat. 6000 Din. Družino dobrotnici, takojšni narodno-obrambni družet, g. dr. Stankina Franjo za Sokola, Narodno Obdrano in Udrugo žnje raznoraznih občin, ter dr. Breznik Vlado za »Slovensko Stražo« in tov. Keca za bratske države »Nanos« in »Jadrana« iz Maribora. Znanstvenica dr. Janja in Keti sta, v priložnosti besedala zvela družino obli. uspšno.

Bilanca društvenega delovanja je z ozirom na kratke obdobje od ustanovitve dne 5. VIII. 1925. pa do prvga občnega zbora dne 19. januara 1937. — torej komaj sedemmesecna doba — praznoprav zelo zadovoljiva. Dasi vplivanje članstva še ni zaključeno, vendar ima družetve 303 članov, v člansko in občetv je pa precej naših ljudi, ki jih je treba vpletati in povežati v naše društvo. V glavnem je bil izvoljen desetičani odbor, in sicer:

Predsednik Boris Lefzo, podpredsednik dr. Lilje Lovro, tajnik Petek Uroš, blagajnik Kovčar Ivan, Odoborniki: Hrenec Alojz, Kocič Milica in Milič Ivan, Revisorja: Zavalit Mila in Nagolšič Miloš. Rasodilo: dr. Muha Vladimir, Mohelo Zdravac in Rusjan Ambrož.

Glavna skupština »Gortan-Bazovica« u Sarajevu

Četvrta redovna, glavna skupština društva »Gortan-Bazovica« u Sarajevu održat će se 27. februara 1937. godine u 10 sati u posebnim prostorijama gostione »Burencice« u Aleksandrovoj ulici kod Marijin Dvora sa dnevnim redom:

- 1. Pozdrav predjednika
- 2. Izveštaj tajnika, blagajnika, soc. oteka i nekoro povjornika
- 3. Izveštaj izniznog odbora i podjeljivanje apsolutorija
- 4. Biranje novog odbora
- 5. Eventualije
- 6. Ustanje zadovolnog broja članova, održat će se skupština sut krajnje bez obzira na broj prisutnih. Odbor.

8. Silvestrovo so zopet skupaj praznovali Sočani in Taborjani a svojimi mnogimi ljubljanskimi prijatelji v večerjih Trgovskega doma in si vsóhih isprali 1937.

Ko smo dovedili obzelo jugoslovanke pravzajka, je opovsval 16. t. m. predsednik Sočanske prodavateljske obocke dr. Bizem koškim nacionalno delovanje in proslavil spominsko desetico obletnice smrti prezgodaj umrlega dr. Rybana Orlana.

10. Dolgotalni strokovni Sočni predavatelj agniti mestni zbirniški svetnik dr. Miša Prentla je pravzaj svoje zbirane poglavja iz očetovljudje. Poljudno nam je predaval o zgodovini procvatanja intelektualne bolezni, njih prevzročiteljih in pronašanju na okolico.

11. Sočina odtenje Istarske obitelji je priredila 23. januaria lep zabavni večer. Vsa prireditelj z vso postrožje je bila posvečena lepim obhajem in segam tužno Istre ter res moramo pridolizeljen poznanim istarskim rojotolcom z dr. Prodanom in profesorjem Bačićem na čelu te veselitvaki te posrečeni domači zabavi.

12. Dne 20. januaria »predvali zaslužni profesor Andreask Straže volitelj Pirant Viktor. Tema »Naša trgovska in vojna mornarica«. To strokovno episkopsko predavanje je preko 100 silnik na vseh naših prisiljstih od Susaka do Brijuna.

13. Redno mesečno odborovo soje naše Soče, dolo mnoge obrtne svojim potrebnim rojakom s prostornimi danjari, hrali in tuji rodni dnevni birani par dijakom iz naših krajev.

14. Tuči v podrobnom socialnem delu smo imeli par uspehov ker smo nekaterim brezposelnim delovcem prikritični stalno zaposljevili in (tem) dobrotami delo nadaljevali do srečnih dni vseh onih trpinov, ki beže z rodne grude poln neugodnih življenjskih razmer. Drugim pa smo nudili pomoč v obliki I. Osvoboditelja pomagajo tuči z navetili, opravilni spisi in raznim dobrotam vsem potrebnim ter neukim rojakom.

15. Zima in šo ne idifinivno rešona dolozetv mesta za S. Gregorčičev spomenik je nlegovao odložitv zavjetilo do prihodnjega pololja in preprilicani smo da hrali šlo. Tako naša družina blagovestna ljubljanska se prispevali za zgradbo spomenika, ki bo v čast nesmrtnemu umetniku pevca nekateri danjari, hrali in tuji rodni dnevni birani par dijakom iz naših krajev.

Tako vrši naša Soča svoje nacionalno doloztvo in uprevsvali smo, da imamo agniti odbor nam staljevali svojim poživovalnim delom do rodno voljnih uspehov. — Soški.

Karnevalska zabava »Istre«

Novi Sad

U nedjelju dana 7 februara o. g. u 15 sati prikazival se za naše društvo i po njegovu uvedene g-e u prostorijama Zolječkoveg Doma u Novom Sadu, Trg Garica Milice —

VESELO KARNEVALSKO PO PODNE

sa igranikom u karnevalskim kostimima, šaljivim peštom i t. d. Jertin i ukusan bite u vinstu, rečkji i znanje po Danijelu, nepoštovno, kadnjač, dupli vlasulicu bez obzira na broj poročiteljih članova. Družnost je naša svih, da dodajemo, kao i da dovedemo svoje prijatelje i poznanike na ovu društvenu zabavu i time pomagamo društvu. Neka i medju nama bude doživ:

SVOJ SVOME!

Počio je već svima poznato, da je društvena kancelarija otvorena svakog radnog dana od 17—19, a nedjeljom od 10—12 sati, umoljavaju se i pozivaju svi članovi, da dovedu svoj članstvo u društveno i društveno kancelariju, na koju mogući, da se svako i tako u spravo vrljome u tu svrhu obiljezno plat. Željstička neka ne plat u obročima. Tom prilikom će se također svako promjenjivati društvena legitimacija u smislu kongresnog zaključaka, tako isto u odigranju o čistje državi imati jednake legitimacije. Ovu činjenicu ne treba omlazovavati jer znači veliki napredak u konsolidaciji našeg društva. Legitimacije, za nov legitimaciju platit će se svega 2.— Din.— Za vanjske članove raspolazute su čakovne uplate, kako bi se njima poslužuje za podnuzanje članova. Ovo društvo molimo i pozivamo, da više ne odguglavče sa plađanjem zasetačaka, jer djelokrug društva svo se više podnuzuje članova. Svo društvo, poznano u sve veđa finansiska sredstva. Izmjena legitimacija vanjskih članova uslijedit će poštoma. Odbor »Istre« Novi Sad.

NAŠA SLOGA

Pred 50 godina

GLAS IZ DALMACIJE

Krv nije voda — stara je hrvatska rečenica a usljed toga ne ce u nasu nikada študiti šlo se i mi u Dalmaciji iskreno radujemo svakomu uspjehu narodne stranke u posebitim slučajevima. Vasi ctenijeli list dolazi u svako isto važnja mjesta naše pokrajine, te se svuda željno čeka i čita, jer nam skoro svaki broj donese po koju uveljčuju novost, po koji uspjeh u narodnoj borbi Vašoj.

Od Hrvatlah, razrešenih po raznih pokrajinh, slučajemo mi Hrvatci iz Dalmacije najljepše Vašu borbu. Vaša žude i nevolje, jer namina iomtu dano što smo se i mi imali boriti za naše narodne sretneje, za koje se bore bratvistički Hrvati. Narodni dušmani, koji Vas danas tlače i dave, ometaju su skoro tu nedavno pod drugim imenom i nas u Dalmaciji. Vasi utijahaj i šarenjaci su se isti isti nečistim sredstvima, kojimi su se služili kod nas automatički; cilj jednim i drugim bitvise i jest isti, t. j. gospodstvo nad ogromnom većinom naroda naše krvi. Sloboda, koja jim je uvijek na jeziku, imale bi eridjeti iomtu do gospodu, a jađni sretak nekak radi, lopi i suti —

— kama sve, da vam imade bar izvana pomoć — kama vrlim sret, da bi Hrvatci u ostalih pokrajinh štrahili i učitali Vaše nesnosno stanje, iđni položaj Istrana brata, te un po svojih silah u pomoć pristekli —

»HRVATSKI JEZIK U ISTRI MORA IZČEZNUTI«

Z občna ročke pišu nam 28 t. m. stideča: Ne samo kraljevi i šarenjaci, nego i nekoje oblasti u Istri uvrstile su u svoj program medju ostale točke i ovu: »Hrvatski jezik u Istri mora izčeznuti i zbitvja radi se na sve moguće načine, da ispire ova dialektika, točka čim više našim narodnim duševnom radu u prilog u ovih stranku u posljednje vrijeme i žandarmerijska oblast —

Sastanak društva »Istra«

u Zagrebu

Umoljavaju se članovi da bi prisustvovali članskom sastanku koji će se održati u nedjelju 7. o. m. u dvorani »Miska« Milosrdca u Križevačkoj ul. 10 u 10 sati prije podne. Odbor.

Prireditev društva »Tabor«

v Ljubljani

Društvo »Tabor« v Ljubljani priredil na pusti tork družinli večer v dvorani »Dejavna« zabornica. Uredništvo »Tabor« prikaži ču članski dobitički prireditev je namenjen za vzdrževanje društvenega zavjetstva za brezposelnice, kjer preljeva v zimskih mesecih brezdeno hrano in prenočišče, osmesideti rojakov. Pridite, bo prijetno in domače, obenem pa biste podrtli dobro stvar.

Veselje u domu Stanka Čoka

Čok Stanko, saradnik »Jadranskog koleдаря« koji je osam godina izdržao u italijanskim zatvorima, dobio je smla. Njemu i njegovoj gospodji iskreno čestitamo.

»Prosvjetilo« u Zagrebu kazalište

davati će u subotu dne 6. o. m. u 15 sati svoju drugu predstavu u klasi »Hrana«. Priznajući ču se opereta »Enjev« ču. Členski ulaznica je Din 2,50 do 8.—. Ulaznace mogu se rezervirati unapriet na telefon 62-70. Uprava.

FAŠIZAM I SELO

IV.

LAŽNI SOCIJALIZAM

Nacionalna žica nije dovoljna. Fašizam hoće da bude i socijalizam čak i socijalistički. I mi smo socijalisti, kaže Hitler, ali nacionalni socijalisti. Italija i Njemačka različe se izuzičima »drugovlji« Prvi maj je službeni državni praznik i njemački. Proglašena je »radna obavezna, makar za paradu. Studente iz gospodskih kuća šalju na selo, da pomognu seljacima za vrijeme žetve. Svaki fabrikant mora da primi po nekoliko radnika više, da bi se prehranili preko žitve. Sani ministri skupljaju dobrovoljne priloge za »zimsku pomoć« na raskošnim plesovima berlinske aristokracije. Sam Führer ne priuna nikakvu plaću već se izdržava vrlo sromno, bez žene i bez dece, prihodom od svoje knjige Moja borba, koja je rasprodana u preko milijun primjeraka. Njemačka je zemlja sa velikom socijalističkom tradicijom, to je otađbina Marxa i Engelsa, Liebknechta i Bebelja, Kautzkog i Franca梅林ga, država gdje je već prije rata socijalistička stranka bila najveća, sa svojih 110 poslanika u Reichstagu: Razumljivo je da jedan veliki pokret nije mogao da ne uzme, makar po formi socijalističko obilježje odatle od crpi veliki dio, svoje nage.

Znak je slabosti za fašizam, s drugu strane, što mora da uzima na sebe linijini socijalizma, makar lažnog. U zemljima gdje je živa demokratska tradicija, fašizam se kitil imenom demokracije i parlamentarizma. Mussolini održava u svojim vrljime izborne za parlamenta i Madžarsku svoje stranke su po formi slobodne. Skladišta mora da vodi računom o socijalističkome Beča: zato ihu »Patriotiski front« ne prestaje da bude socijalni, i ako kršćansko-socijalni. Fašizam se povlita dnlke prema vrljime: ma kako bila divlja njegova mržnja prema demokraciji, ma da gonil svoje vrste socijalista i demokrata, on ipak krađe njihovu linc gdje mu je potrebno, da bi se što bolje prilagodilo navikama masa. On se naziva revolucionarnim, u stvari je domogoški.

Njemačka se u ratu proslavila kao zemlja siročeta, zemlja gdje se proizvodi odijela i obuća od papira, brašno od drveta, maslo od bila. Sada se pojavljuje kao postojbina lažnog socijalizma: nov siročet, vrljelijep i pompozan, ali bez sadržine, ili bar bez prave sadržine. Siročeti nisu pomogli da dobije rat; može se sumnjati da će bolje proći u novom ratu sa demokracijom i pravim socijalizmom. Mussolini je čekovnog računa 36.785. — Pretplata: za čitav godinu 50.— din., za pola godine 25.— din., za nezamotno dvostruko, za Ameriku 2 dolara — Vlasnik i izdavač: Konzoržij »Istre«, Masarškova 28a II. — Za uredništvo odgovara IVAN STABI, Zvonimirova 48/III. — Vlasnik i izdavač: Konzoržij »Istre«, Masarškova 28a II. — Za tiskaru odgovara Rudolf Polanović, Zagreb, Inca 131.

sam dugo godin bio socijalist i sindikalist; revolucionar najbolje ocijenjen; on je mnogo naučio od Marxa, još više od Prodhoma i Sorrella; pridobio je za svoj pokret velik broj starih drugova; kupni kapitalisti se dosta tuže na njega zbog teških nameta. — reču, fašizam u Italiji pokušava da koze budu site i kupus što manje oštećen. Siročet se ovdje teže prilježuje, bar šlo se liče industrijskih i drugih gradskih radnika: Mussolini čini sve što može da ih suviše ne ozlojeđi. Pa ipak je morao da prdizume abesinuku vojnu ne bi li skrenuo pažnju na unutrašnjih nevolja, ipak je Francusku i Englesku najbolje uvjerio da mu treba dati Abesiniju kad im je najprijetilo da će u slučaju neuspjeha nastiti da u Italiji bukne revolucija: neka pošlita trajaju lagan kapitalističke vrste sile... Isti argument je upotrebio i Hitler, ne samo pred njemačkim kapitalistima koje je ucjenjivao sa komunistima, već i pred Engleskom, pred samim Macdonaldom: ako ne ćete mene, rekao je, imat ćete Sovjet i danas, on neprestano vilja pred očima uplašene evropske buržoazije crvenu maramu boljševizma.

Imamo još bolji dokaz. Ni Mussolini, ni Hitler nisu ništa učinili za seljaka. Fašizam pravi razne ustupke, ne sprovodi reforme: on radi po nuždi, ne po određenom programu. Njegova vojska jeste srednja klasa, propala buržoazija, činovništvo sa gospodskim duhom, maskirani radnici i prijatelji naroda. Radnici su lakodjer

ušli u pokret, ali ne iz idejnih, već iz čisto materijalnih razloga, da bi dobili ljehja i odijela, revolver i municiju; to nije malo u ovo doba krize i nesigurnosti. Seljaci u opće nisu ušli. a nisu pokazali ni neki naročiti otpor: oni ne haju za fašizam, jer ga ne osjećaju dovoljno neposrednim, za njih fašizam ne mara, jer ih se ne boji.

Odmah poslita rata, seljaci su u Italiji uzeli zemlju od veliko-posjednika, razilježili stoku i sprave, izvršili malu agrarnu revoluciju. Čim je Mussolini došao na vlast, on je povratio staro stanje stvari. A to je stanje štrahno za seljaka. Na imanja od 1—15 hektara otpada svega jedna četvrtina obradiva površine, a to i nisu sve seljačka imanja. Ostarli tje četvrtine zemljišta zauzimaju imanja veća od 50 hektara, koja nikadnu snužuju nisu seljaka. Od 6 milijuna i dvjesto hiljada vlasnika iza naš deset godina koji se bave poljoprivredom, na svojoj zemlji žive samo 2 milijuna i dvjesto hiljada, dok su ostala 4 milijuna zakupci naplošari (koloni), sluge, najamni radnici (nadirari). Zajedno sa ženskim licima iznad deset godina, sav taj radni odrasli svijet iznosi preko 6 i po milijuna osoba, ne računajući djecu. Ubi brojevi su iz 1931 godine, skoro deset godina poslije dolaska fašizma. Mussolini se erđno reklamirao sa »Blitkom za život« i sa Isušivanjem močvara: za seljake stvarno ništa nije uradio. Jer im nije dala zemlju, čak je oduzeo ono što su sami oteili u vjekovnih isisivača...

Istra: Izlaz svakog tjedna u petak. — Broj na godinu. — Oglasi se računaju po cjeniku. — Tiskar: Stečajnica